

SPIS RZECZY

WSTĘP	5
I ZAMĘT	7
1 CZYM BYŁA WOJNA STULETNIA?	9
Problem dynastyczny	9
Konkurencja ekonomiczna	12
Przeżycie się ustroju feudalnego	13
2 NIEUSTAJĄCA WOJNA	15
Krótkie okresy „powstrzymywania się od wojny” i nieosiągalny pokój	15
Armie feudalne przeżyły się	20
Powolna ewolucja sztuki wojennej	22
Wojna staje się rzemiosłem.	24
3 WCIAŻ TYLKO KLĘSKI I NĘDZA	29
Rozmiary zniszczeń wojennych	29
Śmiertelność	34
Głód i nędza	39
4 ZACHWIANIE RÓWNOWAGI SPOŁECZNEJ	47
Rozpad społeczeństwa feudalnego	47
Gwałtowne przemieszczanie się dóbr materialnych	50
Zaburzenia w rozwoju społeczności miejskich	53

5 BRAK PRZEWODNIKA: SŁABOŚĆ WŁADZY KRÓLEWSKIEJ	58
Król pokonany: Filip VI	58
Król jeniec: Jan II Dobry	60
Król szaleniec: Karol VI	61
„Król z Bourges”	63
Ordonansy z lat 1357—1413	64
Opieka książąt-apanażystów	66
Bilans walki stronnictw	68
Zależność od finansistów	72
6 ZAMĘT W UMYŚLACH I SUMIENIACH	74
Wiara wystawiona na próbę. Wielka schizma	74
Jałowość wiedzy uniwersyteckiej	78
Poczucie starzenia się świata	80
Aberracje uczuć religijnych	82
Chęć użycia. Kaprysy mody	83
Grzechy główne: chciwość	84
Powszechne zepsucie	87
Przemoc	88
Wypaczona moralność	89
Spór o kobietę	91
Moralność naturalna	93
II SIŁY PRZYSZŁOŚCI	95
7 ZYWOTNOŚĆ SPOŁECZENSTWA I GOSPODARKI	97
Brak ludzi młodych	97
Chłopski upór. Uprawa terenów zdewastowanych	99
„Wiejskie ulepszenia” i sztuka hodowania owiec	102
Pomysłowość rzemieślnika	104
Kupiecka odwaga i przebiegłość	106
Odradzanie się arystokracji	109
8 BUDZENIE SIĘ ŚWIADOMOŚCI NARODOWEJ	111
Zarysy i rozmiary Francji	111
Jedność i różnorodność ludu francuskiego	114
Francuzi w oczach własnych i obcych	118
Narodziny patriotyzmu	120
Wierność wobec dynastii	124
Kler popiera doktrynę królewską	126
Znaczenie Joanny d’Arc	127

9 ŻYWOTNOŚĆ PANSTWA 131

Odnowiciele 131

Odnowa państwowych zasobów finansowych i militarnych 135

Odzyskanie królestwa 139

Odbudowa władzy królewskiej 142

10 NOWE KIERUNKI MYSLI 150

Rozwój nauki 150

Dążenie do precyzji 154

Początki humanizmu francuskiego 157

11 ODRADZANIE SIĘ NORM ETYKI I ESTETYKI 160

Z galerii portretów: Gaston Phoebus 160

Etyka rycerska 162

Sztuka życia 166

Życie dworskie 169

Mecenat 172

Poszukiwania i odkrycia w dziedzinie ekspresji artystycznej 172

12 WZLOTY DUCHOWE 177

De profundis clamavi ad Te, Domine! 177

Cztery novissima 179

„Chrześcijaninie, spójrz na swego Zbawiciela, który za ciebie śmierć
poniósł” 182

Maria Miłosierna 185

Święci orędownicy i inni 188

„Pobożność nowoczesna” 190

Pobożność ludowa 191

III PIERWSZE OBLCZE FRANCJI NOWOŻYTNEJ 195

13 UZYSKANIE JEDNOŚCI MONARCHICZNEJ 197

Uwolnienie się spod angielskiej kurateli 197

Ostatnie blaski partykularyzmów regionalnych 198

Ponowne przyłączenie wielkich księstw 203

Koncentracja władzy. Ludwik XI 206

Paryż-stolica 208

Równowaga polityczna 210

14 POWRÓT PORZĄDKU SPOŁECZNEGO I POMYŚLNOŚCI
MATERIALNEJ 214

Przykład: Jakub Coeur	214
Jakub Coeur po Jakubie Coeur. Ludwik XI i gospodarka królestwa	219
Ziemia i chłopci	227
Nowi panowie	231
„Dobra przybywa wraz z ludźmi”	234
Świadectwa	235

15 WZBOGACENIE KULTURY I NOWE HORYZONTY RELIGIJNE 238

Książka drukowana	238
Drugi humanizm francuski	241
Znajomość Biblii	243
Nowa pobożność i pierwsze reformy	245

ZAKOŃCZENIE. ŻYWOTNE SIŁY FRANCJI

W PRZEDDZIEŃ WOJEN WŁOSKICH 247

Przypisy	252
Tablice chronologiczne	267
Tablice genealogiczne	po str. 288
Spis ilustracji	291

